3. Кулик В. Роль української мови в національній ідентичності громадян пострадянської України. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2014. Вип. 4–5. С. 156–171. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2014_4-5_13.

4. Кумеда О. До питання історії однієї відтопонімічної назви: сумчани – сум'яни – сумці... URL: http://www.slavu.sav.sk/casopisy/slavica/2020_1/kumeda_2020_1.pdf.

5. Ляхович Г. В. Інтерпретація мовної ідентичності у сучасному соціально-гуманітарному пізнанні. Грані. 2015. № 4. С. 16–21.

6. Олексенко Р., Ситник Ю. Мовна ідентичність як засіб самовизначення та самоідентифікації в умовах посттоталітарного суспільства. Українська професійна освіта. 2017. № 1. С. 16–23.

7. Петров Геннадій. Сумчани чи сумняни? URL: https://history.sumy.ua/actually/9926-petrov.html#google_vignette.

8. Ревуцька С. Мова як складова національної ідентичності у контексті нацбезпеки. Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. «Філологія». 2022. Вип. 3(5). С. 30–37.

Тетяна Гиріна,
докторка наук соціальних комунікацій, професорка
Державного податкового університету

РАДІОЕФІР ЯК ПРОСТІР ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО МОВНОГО КОДУ

У XXI ст., в умовах цифрових трансформацій, війни та мовно-культурних загроз, голос і радіомовлення залишаються не лише каналами інформаційної комунікації, а й ареною формування національної ідентичності. Голос у радіоефірі – це не просто звук, а акустичне втілення національного коду, інтонаційної норми, психоемоційної структури нації. Українське радіо від свого виникнення було чинником формування мовного типу, а в умовах повномасштабної війни в Україні перетворилося на платформу збереження автентичної мовної і звукової культури.

Метою дослідження є визначення ролі радіо як механізму збереження національного типу мовлення та аналіз голосу як антропологічного коду нації.

У філософському і соціокультурному контексті, голос є одним із найстійкіших ідентифікаторів належності людини до національної традиції. Як зазначає О. Джоллімор філософське сприйняття є цінним для розуміння сучасних підходів до поняття голосу як виразника індивідуального та культурного досвіду. Дослідник ставить під сумнів уніфікованість мовця та натомість підкреслює багатоголосся, тілесність і контекстуальність мовлення – ключові характеристики живого радіоголосу. О. Джоллімор звертає увагу на те, що голос – це не лише носій змісту, але й подія в мові, що порушує ілюзію прозорості мовлення. Таким чином, радіо – як простір "голосу" – не лише відтворює мовні коди, а й унаочнює їхню культурну вписаність, багатозначність і афективність [7]. Радіо – це унікальний інструмент публічної філософії, що поєднує голос, мислення та інтимну присутність. Спираючись на В. Беньяміна, А.Л. Кашіо аналізує радіо як простір втілення ідей і культурної близькості. Автор підкреслює, що голос на радіо формує спільноту, долаючи відстані. Це підтверджує роль радіоефіру як носія національного голосу та культури у воєнний час [5]. М. Коста-Карвалью, Т. Алмейда, Х.М. Тарамона смислюють голос як матеріальну подію, що несе інакшість

і виклик для слухача. Автори трактують слухання як відкритість до несподіваного, а голос – як не лише звук, а вияв присутності. Таке розуміння підтримує ідею голосу в радіоефірі як носія культурної ідентичності й спільного мислення, що особливо важливо в контексті збереження національного типу мовлення [6]. Осмисленню тематичних концепцій присвячено і авторські дослідження, окрема у розрізі збереження національної культури та мови засобами радіомовлення [1, с. 23–30], формування професійної компетентності продуцентів радіопрограм духовної тематики в українській еміграції в розрізі мовного оформлення передач [2, с. 42–48].

Українське радіо вперше вийшло в ефір у 1924 р. (Харків), а з 1934 р. – у Києві. Вже тоді воно стало трибуною українського слова й культури. Протягом радянського періоду радіо залишалося суперечливою платформою, оскільки з одного боку, каналом державної пропаганди, а з іншого – простором, у якому навіть у межах цензури зберігались елементи української мови, літератури, музики. У незалежній Україні Суспільне мовлення стало потужною державною інституцією, яка системно виробляє контент українською мовою для всієї країни та діаспори. Голос ведучих Українського радіо – від С. Свиридко до О. Лях, від О. Вернигоренко до В. Карп'яка має стандартизовану фонетику та глибоко закорінений стиль академічного українського мовлення, що формує еталонну мовну норму. Після 24 лютого 2022 р. радіо стало критичним інструментом інформування в регіонах, де був відсутній інтернет. Голос ведучих набув особливого емоційного навантаження – як ознака присутності держави, надії, стабільності.

Розроблені Агентством США з глобальних медіа стандарти національного мовлення включають: лексичну відповідність нормам офіційної мови; рекомендований тембр і частотний діапазон голосу ведучого, інтонаційні схеми, що асоціюються з "державним" або "громадським" стилем [2]. Україна наразі не має затверджених національних стандартів голосової подачі в радіоефірі, проте емпірично ці норми закріплені практикою "UA:Суспільне" та його регіональних мовників. До прикладу ведучі програми "Спорт на Радіо Промінь", зокрема В. Власенко, К. Дульцев, Г. Вініченко та В. Корженко, дотримуються норм сучасної української літературної мови. Це сприяє збереженню та популяризації стандартів мовлення серед слухачів. У програмах активно використовуються спортивні терміни та специфічна лексика, що відображає експертність ведучих і відповідає очікуванням аудиторії, зацікавленої в спортивних новинах та аналітиці. Ведучі застосовують виразну інтонацію, що підкреслює емоційність подачі матеріалу та утримує увагу слухачів. Це особливо важливо під час опису динамічних спортивних подій. Мова ведучих є доступною та зрозумілою для широкого кола слухачів, що сприяє ефективній комунікації та залученню аудиторії до обговорення спортивних тем та відповідає високим стандартам українського радіомовлення, сприяючи збереженню національного типу мовлення та підтримці культурної ідентичності через спортивну тематику [4].

Мовлення ведучих програми "На часі. Культура", в ефірі "Радіо "Промінь" О. Тернового, С. Чепіги та ін. має виразну інтонаційну глибину, що поєднує інтелектуальну виразність із м'якою манерою розповіді. У передачах звучать уривки аудіокнижок, музичні фрагменти, коментарі мистецтвознавців. Голос ведучих або читців не механічний, а живий, ритмічно адаптований до змісту, виражає емоцію, настрій, авторську інтонацію. Такий голос виконує психоемоційну функцію нації,

він заспокоює, підтримує ідентичність, створює "простір культури" навіть коли тобі страшно чи хочеться спати. Мова ведучих відповідає сучасним літературним стандартам, із чіткою артикуляцією, добірною лексикою та дбайливою синтаксичною побудовою. Водночас зберігається індивідуальна подача, що створює відчуття довіри, неформальної освітньої присутності від час відтворення фрагменту. Ведучі стають медіаторами між культурним текстом і слухачем, транслюючи не лише зміст, а й етичні, естетичні, національні коди. Наприклад, читання прози А. Кокотюхи чи К. Калитко в ефірі – це не просто відтворення, а голосове втілення сучасної української літератури, що звучить у формі, близькій до слухача. Таким чином

мовна стратегія програми "На часі. Культура" є прикладом збереження національного типу мовлення в умовах війни та цифрових трансформацій. Через тембр, мову, інтонацію і добір культурних тем радіоефір перетворюється на акустичний простір ідентичності. Цей голос – не лише інформаційний, а антропологічний маркер української нації в сучасному світі [3].

Характерна риса подкастингу в Україні – це інтонаційна персоніфікація. У подкастах голос не стандартизований, однак зберігає культурно-етнічну позначеність: виразну українську інтонацію, артикуляційну чистоту, ритмічну м'якість. Ці особливості є важливими для мовної ідентифікації, особливо для слухачів з-за кордону чи з тимчасово окупованих територій.

Голос як феномен є невід'ємною частиною національного культурного коду. У контексті українського радіомовлення голос виконує не лише інформативну, а й ідентифікаційну, репрезентативну, психоемоційну та культурно-антропологічну функції. Саме через голос у радіоефірі слухачі сприймають націю не як абстрактну спільноту, а як живу комунікативну реальність, що озвучує себе у щоденному інформаційному потоці.

Українське радіо, починаючи з 1920-х років і до сьогодні, залишалося й залишається тим каналом, через який транслюється колективний голос нації, з усіма його лексичними, інтонаційними, синтаксичними та навіть емоційними ознаками. Голос диктора, журналіста, ведучого – це уособлення певного типу мовця, який втілює мовну норму, етичні стандарти та культурну інтонацію свого часу. У цьому аспекті голос – не просто технічна характеристика, а відображення соціокультурного контексту, що формує відчуття причетності до спільного культурного простору.

Особливо вагомим є значення радіоголосу в умовах воєнного часу. З лютого 2022 р. українське радіо знову набуло функції "голосу надії", "голосу опору", при цьому "голосу стабільності. Під час відсутності світла, інтернету або мобільного зв'язку саме радіо стало для багатьох українців джерелом не лише інформації, а й внутрішньої опори, символом присутності держави та продовження життя. Радіоефіри воєнного часу ознаменовані новим етапом голосової еволюції. Ведучі, репортери, подкастери навчилися "говорити на межі" – поєднувати професійну нейтральність із щирою людяністю, що є особливо важливим для збереження довіри слухача. Психоакустичні характеристики голосу (низький тембр, уповільнений темп, чітка артикуляція) сьогодні використовуються не лише з естетичною, а й із терапевтичною метою. Розвиток українського подкастингу як елемента сучасного аудіомовлення також посилив роль голосу як коду культури. Подкасти – більш інтимний жанр, у якому голос подається не з позиції диктора, а як "я-суб'єкт", носій особистої та національної ідентичності.

Слухач отримує голос "напряму" без пафосу, без студійного полірованого звучання, але з глибоким культурним змістом.

Таким чином, голос у радіоефірі – це не тільки інструмент комунікації, а й культурна подія. Він артикулює саму націю, у її звучанні, емоціях, інтонаціях і словах. Українське радіо та подкастинг у цьому контексті виконують функцію своєрідного "мовного кордону", який зберігає національний тип мовлення, передає його наступним поколінням та робить його впізнаваним у глобальному світі.

Список використаних джерел

1. Гиріна Т. Збереження національної культури та мови засобами радіомовлення: приклад українського радіо в Австралії та Океанії // Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації, 2023 р. № 2 (54). С. 23–30. URL: http://www.zhu.edu.ua/journal_cpu/index.php/der_sc/article/view/985.
2. Гиріна Т. Формування професійної компетентності продуцентів радіопрограм духовної тематики в українській еміграції // Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації, 2022 р., № 1 (49). С. 42–48. DOI http://dx.doi.org/10.32840/cpu2219-8741/2022.1(49).6.
3. На часі. Культура. Українське Радіо. 2025. URL.: https://ukr.radio/prog.html?id=952.
4. Спорт на Радіо Промінь // Радіо Промінь. 2025. URL: https://ukr.radio/prog.html?id=1123.
5. Cashio A.L. Welcome to Voice Land: Public Philosophy on the Radio. A Companion to Public Philosophy. 2022. URL: https://www.researchgate.net/publication/359671332_Welcome_to_Voice_Land_Public_Philosophy_on_the_Radio.
6. Costa-Carvalho M., Almeida T., Taramona J. What are we missing? voice and listening as an event. Childhood & philosophy. 2023 №19. P. 1–18. URL: https://www.researchgate.net/publication/369136564_what_are_we_missing_voice_and_listening_as_an_event.
7. Jollimore T. Comment on Karen Simecek, Philosophy of Lyric Voice. Philosophia. 2025. URL: https://www.researchgate.net/publication/389283482_Comment_on_Karen_Simecek_Philosophy_of_Lyric_Voice.
8. Standards & Principles. United States Agency for Global Media (USAGM). 2025. URL: https://www.usagm.gov/who-we-are/oversight/legislation/standards-principles/.

Наталія Зикун,
докторка наук із соціальних комунікацій, професорка,
декан факультету соціально-гуманітарних технологій, спорту та реабілітації
Державного податкового університету

МЕДІАФЕМІНІТИВИ І СУСПІЛЬНИЙ КОНТЕКСТ

Українське суспільство інтенсивно проживає зміни суспільної структури, стандартів суспільної поведінки, руйнування стереотипів. В умовах воєнного часу це відбувається швидше, аніж в періоди стабільного розвитку. Ці трансформації знаходять відображення в медіамовленні. Українські медіа в умовах воєнного часу є не лише важливим інструментом оперативного інформування аудиторії, культивування норм суспільної взаємодії, а й залишаються середовищем, де відбувається становлення й шліфування мовних норм. Ми в своїх дослідженнях вже вказували на те, що після

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕДІАПРОСТОРУ

ЗБІРНИК ДОПОВІДЕЙ

CURRENT ISSUES OF MEDIA SPACE

BOOK OF ABSTRACTS

Київ - Viterbo
2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЖУРНАЛІСТИКИ
УНІВЕРСИТЕТ ТУШІЇ (Вітербо, Італія)
МІЖФАКУЛЬТЕТСЬКИЙ ЦЕНТР З ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОШИРЕННЯ ВІДНОВЛЮВАНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ
(Cirder, Вітербо, Італія)
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АДАМА МІЦКЕВИЧА (Познань, Польща)
ДОСЛІДНИЦЬКА ГРУПА З ПИТАНЬ РІЗНОМАНІТНОСТІ, РІВНОСТІ ТА (РЕ)ІНТЕГРАЦІЇ
(Познань, Польща)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕДІАПРОСТОРУ: ЗБІРНИК ДОПОВІДЕЙ

Київ–Вітербо
2025

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
TARAS SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY OF KYIV
EDUCATIONAL AND SCIENTIFIC INSTITUTE OF JOURNALISM
UNIVERSITY OF TUSCIA (VITERBO, ITALY)
INTERDEPARTMENTAL CENTER FOR RESEARCH AND DIFFUSION
OF RENEWABLE ENERGY (CIRDER, VITERBO, ITALY)
ADAM MICKIEWICZ UNIVERSITY (Poznań, Poland)
RESEARCH GROUP ON DIVERSITY, EQUALITY, AND (RE)INTEGRATION (Poznań, Poland)

CURRENT ISSUES OF MEDIA SPACE
BOOK OF ABSTRACTS

Kyiv–Viterbo
2025

ISBN 9788890336188
УДК 007:304:070

Рецензенти:
Володимир Садівничий, д-р. наук із соц. комунік., проф. факультету іноземної філології та соціальних комунікацій Сумського державного університету
Алессандро Бокколіні, доцент факультету гуманітарних наук, комунікації та туризму Університету Тушії
Рекомендовано до друку вченою радою Навчально-наукового інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол № 16 від 6 травня 2025 р.).

Редакційна колегія:
Юрій Бондар, канд. політ. наук, проф., директор ННІЖ
Анастасія Волобуєва, канд. наук із соц. комунік., доц.
Олена Грозна, асист.
Ірина Євдокименко, канд. наук із соц. комунік., доц.
Петро Катеринич, д-р філософії, асист.
Богдана Носова, канд. наук із соц. комунік., доц.
Олексій Ситник, канд. наук із соц. комунік., доц.
Андреа Колантоні, д-р філософії, доцент Університету Тушії, Вітербо, Італія
Леонардо Б'янкіні, д-р філософії, асистент Університету Тушії, Вітербо, Італія
Валеріо Ді Стефано, д-р філософії, Адміністративний менеджер CREA – Дослідницького центру лісового господарства та деревини Ради сільськогосподарських досліджень та аналізу економіки сільського господарства Міністерства сільського господарства, продовольчого суверенітету та лісів Італії, Рим, Італія

Актуальні проблеми медіапростору: зб. доп. наук.-практ. конф. / упоряд. Ю. Бондар, А. Волобуєва, Б. Носова. Київ–Вітербо, 2025. 480 с.

У збірнику подано матеріали учасників VII Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми медіапростору», яка відбулася в рамках Днів науки в Навчально-науковому інституті журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка 17 квітня 2025 року.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Автори матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність та оригінальність інформації, коректність цитування наукових джерел і посилання на них.

Викладені погляди не відображають і не представляють думки членів редакційної колегії, рецензентів та Навчально-наукового інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

© Колектив авторів, 2025
© ННІЖ КНУ імені Тараса Шевченка, 2025
© Університет Тушії, Вітербо, Італія, 2025

Олексій Погорелов,
ВІД РОЗПОВСЮДЖУВАЧІВ ІНФОРМАЦІЇ ДО ЕФЕКТИВНИХ ПЛАТФОРМ КОМУНІКАЦІЇ В ГРОМАДАХ. ПРО ПОСИЛЕННЯ ВАЖЛИВОСТІ МІСЦЕВИХ МЕДІА В УКРАЇНІ В ЧАСИ ВІЙНИ 300

Олена Рижко,
ЯК СТВОРИТИ ЕФЕКТИВНИЙ КУРС «СТОРІТЕЛІНГ ДЛЯ БІЗНЕСУ» ДЛЯ МАГІСТРІВ ІЗ МЕДІАКОМУНІКАЦІЙ 304

Яна Шекеряк-Кушка, Наталія Габор,
ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УКРАЇНСЬКІЙ ЖУРНАЛІСТИЦІ ДАНИХ: АНАЛІЗ ТРАНСФОРМАЦІЙ 307

Leonardo Bianchini, Valerio Di Stefano, Elisa Cioccolo, Andrea Colantoni, Giorgia Di Domenico,
COMMUNICATING FOR THE PLANET: MEDIA'S INFLUENCE ON CLIMATE ACTION, ENVIRONMENTAL PROTECTION, AND ECOSYSTEM RESTORATION 310

Andrea Colantoni, Giorgia Di Domenico, Leonardo Bianchini, Bogdana Nosova, Elisa Cioccolo,
GREEN ROOFS FOR ECOLOGICAL TRANSITION: NATURE-BASED SOLUTIONS FOR CITIES OF THE FUTURE. CULTIVATE THE COMMUNICATION OF GOOD GREEN PRACTICES 312

Oleksii Sytnyk,
ARTIFICIAL INTELLIGENCE INTEGRATION IN PUBLISHING: BETWEEN TECHNOPHOBIC RESISTANCE AND INNOVATION POTENTIAL 313

Valerio Di Stefano, Leonardo Bianchini, Pierluigi Rossi, Andrea Colantoni,
NOISE AND SAFETY IN AGRICULTURE: THE ROLE OF COMMUNICATION AND KNOWLEDGE 317

Valerio Di Stefano, Andrea Colantoni, Leonardo Bianchini, Debora Pagani,
OCCUPATIONAL SAFETY IN AGRICULTURE: PREVENTION STRATEGIES THROUGH TRAINING AND COMMUNICATION 318

ЧАСТИНА 7. МОВА. СУСПІЛЬСТВО. ЖУРНАЛІСТИКА

Андрій Вільчинський,
СПЕЦИФІКА ТУРИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ В ОНЛАЙН-ВИДАННЯХ ЛЬВІВЩИНИ У ПЕРІОД ВІЙНИ 322

Тетяна Вільчинська, Олександр Вільчинський,
ВИСВІТЛЕННЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В РЕГІОНАЛЬНІЙ ПРЕСІ 324

Інна Гаврилюк,
КАТОЙКОНІМИ В МЕДІА ЯК ЧИННИКИ МОВНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ: КЕЙС «СУМ'ЯН» І «СУМЧАН» 326

Тетяна Гиріна,
РАДІОЕФІР ЯК ПРОСТІР ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО МОВНОГО КОДУ 329

Наталія Зикун,
МЕДІАФЕМІНІТИВИ І СУСПІЛЬНИЙ КОНТЕКСТ 332